

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 27 August 1910.****Numărul 35.****Congruă și bilete de tren.**

Cine a cetit cu atențiune obligamântul ce și l-a impus statul în 1848, prin art. I. XX. față de toate confesiunile, respective de bisericile și slujitorii acestora, se miră cu adevărat de o trăgănare a congruei de preste o jumătate de secl.

Dar în fine a ajuns preoțimea de azi după multe mizerii în posesiunea congruei. Nu poate fi însă preot îndestulit nici cu mărimea ei, dar în specie nici cu modul lividării acesteia.

Ori cine a cetit cu atențiune despre congruă sau salariul preoțimii din cealaltă parte a monarhiei noastre, va stă în loc cu mirare și se va întrebă: cum de nu se măsură congrua și la noi, după anii de serviciu, și nu se augmentează progresiv la anumite perioade a serviciului? — Și cum se pot da altor slujbași adausă de scumpete, adausă de îmbunătățiri după anumiți ani de muncă — cum sunt cvincvenalele notarilor, învățătorilor, etc.?

Noi, preoțimea, suntem în modul cel mai mașter tractați dintre toți. E drept cumcă în programele nouălor guverne ce se perândează, ni-se promet multe, dar de aici în colo se uită de noi.

Dar abstrăgând dela acestea, știm cu toții și cum ni-se licvidează congrua și astfel necorâspunzătoare greului traiu. Cea mai gravă nedreptate — între împrejurările noastre de traiu — o află fiecare preot, chiar în modalitatea asemnării ei. Congrua, — dacă este o despăgubire a venitelor preoțești pierdute și zilnic pierzânde în urma legilor numite politice-bisericești, — sau dacă o numim „salar” ori „retribuția” sau „remunerația” a serviciilor noastre, ar trebui să nu depindă numai decât dela votarea sau nevotarea anuală a legii de dare, nici să fie supusă la amânări,

din motiv că se schimbă guvernele și fotoliile ministeriali nu se ocupă anumit timp. Pentruce nu se face și nu se întâmplă tot așa și față de alți slujbași și salarizați din visteria statului? Cum de toți își primesc regulat, anticipativ și fără amânare retribuțiunile, ce li-se cad și sunt sistemizate prin lege? Numai de noi se aibă cineva frică, că da de vom muri toți, sau mulți din noi, și așa din precauțiune de economia de stat ni-se dă numai după 7 și 8 luni expirate.

Este bine așa? Se poate ca o corporațiune așa valoroasă în stat — cum e preoțimea de toate riturile și religiunile, se steie îndestulită pânăce cineva o râde în față? Pe unii frați îi atinge în mod simțitor neprimirea la timp a congruei, dar tractarea mașteră, modul și timpul esolvirei acesteia, trebuie se fie cauza noastră comună, fără de a stă nemișcați.

Ei la timp și la loc, ca experința de până acum, să ne miște și se cerem pe calea ordinariatelor noastre, ca se întrevie și ca congrua să se deie regulat, și încă anticipativ în rate cel puțin trei-lunari sau și semestrali, dar în tot cazul anticipativ. Se știe doară, că alți slujbași capată nu numai toate salarele anticipativ, ci li-se dă chiar și adausă de scumpete, cum și salariul întreg pe timp de morb, concediu etc.

Mergând mai departe, și examinând coalele de fasiuni a venitelor preoțești, fiecare află, cumcă în acele în rubrica „spese” (kiadás) sau luat „contribuirile” fiecărui preot la fondurile diverse diecezane, și s'au subtras din venitul fiecărui, prin ce firește a trebuit se crească congrua.

Dela timpul acelei fasionări și până azi, sau statorit și înființat fonduri nouă în dieceză, și spese nouă cu contribuiți, nu de câteva coroane, ci de sute de coroane. Ar fi timpul ca se cerem restituirea

acestor „spese” permanente prin coregerea respective reîntregirea congruei. Nu milă cerșim, ci pretingem dreptate.

Altă cauză ce ne interesează pe toți, și despre care mulți cugetă, că ar fi bună, luată la desbatere, — dar sau nu cutează sau să tem a o atinge, este: „biletele de tren cu preț redus.”

Mi-s'a umplut inima de bucurie, când am cetit, că soartea iubiților nostri învățători, s'a ameliorat și li-s'a dat și pe tren anumite ușurări.

Unui învățătoriu conștiu și iubitor de chemarea sa, dacă i-sa îmbunătățit soartea cea amară, avem datorința de ai stringe cu drag mâna, ca unui împreună chemat și întărit spre a face tot mai mult. Ba nici acum încă nu-i află eu de răsplătită equivalent munca adevărată — înțeleg — pentru cel conștiu de misiunea sa.

Se nimicim păretele despărțitor dintre lucrătorii unei și aceleiași vii și pentru același ideal! Umăr la umăr! Eu și-s frate tu-mi ești frate.

Prin multă stăruință a ajuns învățătorimea și la favorul de bilete redusă pe calea ferată.

Vine acum rândul nostru a preoțimii pentru a eluță asemenea favor — dacă mai suntem și noi ceva.

Ordinațiunea ministerială comunicată cu noi prin circularele conzistoriali, amintește că acest favor se dă... „și cateheților și directorilor sistemizați dela institutele publice”.

Școlile noastre confesionali încă sunt institute publice: a o negă aceasta nime nu poate. Ne întrebăm acum, că ce se propune în aceste institute publice? La locul prim: religiunea și moralul. — Cine propune — sau trebuie să propună din oficiu — religiunea și moralul? Răspundem: că preotul rânduit sau competent după canoane și regulamentele diecezane; care e

din oficiu director și catehet a institutului de această categorie.

Unde se propun: religiunea și moralul? Oare nu în localitatea publică în edificiul institutului de instrucția publică, în școală?

Aici nu mai poate fi vorba de salar, remunerație etc., ci e vorba de instrucția în institut public, în care e sistemizată propunerea religiei și se predă elevilor prin un individ recunoscut de calificat spre aceasta, și acesta e preotul.

Afară de aceasta preotul ca officiant public în biserica sa, câte afaceri nu are cu toate deregătorile, având a reprezenta cauzele bisericii sale. Și oare dacă are scutinta în cele oficiale de taxele de timbre, așa îi compete un favor și pe tren, fiindcă nici dela alt angajat favorizat în acest obiect, nu se cere legitimare când călătorește: oare nu călătorește în afaceri private?

Preotul ca director a școlii, dacă nu din alte motive, ar trebui să se bucure de atare favor, de care se face amintire în ordinațiunea respectivă, fiindcă el reprezintă înșuș școala.

Fac apel la simțul de dreptate a forurilor competente; fac apel la o conlucrare umăr la umăr a tuturor preoților de orice confesiune, ca cateheți și directori de școală. Le recomand ca obiecte de des-

bătut în toate conferințele preoțimii. Fără luptă nu-i nici o învingere. Înainte!

Pamfilu Grapini.
paroh-protopop gr.-cat.

Chestia catehizării. Cu catehizarea stăm tot așa de rău, ca și cu multe alte chestii în biserica noastră.

Avem atâtea dispoziții salutare în materia aceasta, cu privire la datorința preoților de a catehiza, începând cu Conciliul prov. I. din 1872, continuând cu epistola pastorală a Mitropolitului și Episcopilor provinciei noastre metropolitane din 1 Martie 1892, până la cele mai noi cerculare diecezane, — și totuș n-am ajuns încă nici acolo, ca toți preoții să-și împlinească această datorință. Cei mai mulți preoți nu catehizează în persoană, ci studiul religinii se lasă în mila învățătorilor, dela cari apoi nu poți aștepta să desvoalte ceva zel și unde nu sunt obligați. Iar Veneratele Ordinariate nu pot face toate, dacă nu sunt ajutați, prin informații și propuneri concrete, și de organele subalterne intermediare. Cunosc paroh, azi administrator protopopes, care în rescrisul Veneratului Ordinariat privitor la arătările tabelare școlare din un an, chiar atunci a fost lăudat pentru zelul dezvoltat în chestia catehizării, când el anul întreg a plătit pe învățător să-l substituie la propunerea religiei.

Apoi dacă mulți nici nu catehizează, ce să mai vorbim despre dezvoltarea mai departe a acestei probleme: despre studii pregătitoare, metode mai noi, manuale, cursuri catehetice?... acestea sunt desiderate foarte, foarte pie, în raport cu stările noastre de azi. Fiecare preot face ce poate și după cum îl trage inima.

O pedecă foarte anevoioasă în calea catehizării, ce nu se poate supera de cateheții singuratici, sunt manualele. Manualele existente sunt ca metod învechite, apoi defectuoase, și ca limbă sunt nefolosibile! Până ce și în cărțile de religie și de rugăciuni ale copiilor celor mici se va zice: a servi, a demândă, precepte, sacrificiu, gen. penitență, eteru, diluviu, sclav, morb, a consumă, a persecută, a promite, șcl. — preotul niciodată nu se va putea răzimi pe cărțile copiilor ca pe un mijloc ajutor adevărat!

La alte neamuri chestia catehizării se află în un stadiu foarte dezvoltat. Metode noi, admirabile, despre cari numai acela are ideie, care a studiat mai nou la o școală unde se propun acelea, sau a potrecut cu atențiune literatura concernentă; literatură bogată despre cele mai mici chestii ale studiului religinii, o literatură de manuale, din cari poți alege: emulare pe toate terenele, întru a produce ceva, nu întru a nu produce, cum e la noi. Să privim nu departe, ci numai la frații gr.-or.: cât se produce la ei pe terenul literaturii catehetice, în foi, în reviste, în cărți (d. ex. Dr. P. Barbu și P. Bizerea la Caransebeș). La noi? nimic!

Toată stagnarea în viața noastră bisericească o atribui eu lipsei de organizație cu privire la aceia, în cari ar mai fi ceva interes, lipsei de interes cu privire la ceilalți. Greco-orientalii, protestanții, își pertractează chestiile școlare din an în an în congresele lor statutare; romano-catolicii din țară și străinătate în acele mari conveniri, cari se numesc congrese catolice (afară de organismul statutar al Bisericii): noi tot ce putem discuta, facem în adunările protopopești (unde se țin) și în sinoadele diecezane. Sinoadele protopopești însă nu duc la scopul unor rezultate universale, de oarece lucră independent unul de altul, sporadic,

FOIȚĂ.

Domnul Petru Pipoș.

— Nuvelă originală de Ioan Agârbicean. —
(Continuare și fine).

Când eră vorbă de o afacere mai însemnată în adunările comunale nici tu notar, nici tu primar nu cuteză să miște o petricică dacă nu eră de față dnul Petru Pipoș. Primarul se scârpina la ceafă, notarul își pognea degetele, ori răsucea țigările una după alta, și așteptau ca pe spini să vină Pipoș. Și dacă nu venia, primarul vesteă hotărârea: „Afacerea, fiind de mare însemnatate, și trebuind să fie bine chibzuită, rămâne pe ședința următoare.” Și oamenii, după ce așteptară trei-patru ceasuri ieșau pe drum, întrebându-se cum de n-a venit dnul Pipoș? Știau ei, că „însemnatatea și chibzuiala” de care pomenise primarul vine numai din lipsa dlui Pipoș.

A trăit dlui ca cel dintâi fruntaș, ca omul cel mai luminat din comună, vreme de cincisprezece ani. Avere-i crescuse — pe ce căi nime nu mai întrebă — vază aveă înainte sătenilor, și trebile comunei mergeau de minune. Erău ei așa ca la treizeci de țărani, cari l-ar fi dus în toată clipa înainte legii, pentru multe ticăloșii, dar știți Dvoastră cum e românul: cât ce dușmanul lui e surtucar crede judecata pierdută

până n'o începe. Și din pățaniile multora se vede treaba, că nici nu prea greșesc în gândul lor. Legea cunoaște pe surtucar și surtucarul cunoaște legea și se învâluie amândoi de nici dracul nu-i mai descurcă. În cinste și vază trăia deci dnul Petru Pipoș în satul Răstoace, când în primăvara asta, deodată i-s'a oprit roata norocului, și în loc să mai sporească se învârte de atunci tot înapoi.

Vre-o trei români în sat aveau gazete și din gazetele acelea aflară vesteă cea mare: că în curând va trebui să ne măsurăm puterile cu ungurul, că în curând se vor face alegeri pentru a trimite alți deputați în casa țării. Se spuneă mai departe la gazeta, ca bine să bage oamenii de seamă, că vor veni tot felul de domni și mai mari și mai mici, domni străini cu punga plină de bani și cu gura de amenințări, și vor cercă să înfrice pe alegători să țină cu ungurul. Dar ei, alegătorii, să rămână trezi, să nu închidă în palmă banul spurcat al vânzării, să nu guște beutura ce le-o vor imbiă. S'asculte de îndrumările ce le va da popa din sat.

Oamenii din Răstoace, când auziră vesteă, ca tot românul, fricos la început, se vorbiră, se sfătuiră, și în urmă alegătorii ajunseră la acelaș gând.

— Să mergem la dl Pipoș. Cu el, știm că suntem cu om odată.“

Și s'au adunat toți, vre-o treizeci de alegători și au plecat spre crișma lui Pipoș. Dumnealui se miră când îi văzū venind în

ceată și nu știa ce să creadă. Vedeă între ei destui cu cari avuse neînțelegeri. Dar un alegător mai bătrân îi luă în grabă piatra de pe inimă.

„Domnaule Pipoș — începū el — noi am venit la D-ta pentru un sfat. Se spune la gazetă, că vor fi în curând alegeri, și noi românii să ținem, cum se și cade, cu cel de legea noastră. Noi, cei mulți am mai fost la alegeri de deputați, dar înainte nu se alegeau și de ai noștri. Atunci mergeam care cum apucam. Acum însă noi am vrea să mergem într'o singură tabără.“

— „Așa se și cade — oameni buni — unul lângă altul, nu împraștiați ca oile rătăcite. Știu și eu de alegeri, știu și de românul, care ne-a fi candidat nouă. Cred, că vom ști să ne facem cu toții datoria.“ Și crișmarul privi cercetător la oameni.

— Așa dle Pipoș — începū iar bătrânul, dacă d-ta ne-i conduce, noi mergem toți la olaltă, cu cinste și cu omenie.

— Fiți numai pe pace oameni buni. Mai este încă vreme, ne vom mai socoti noi.“

Oamenii se împraștiară și-și văzură de lucrurile lor. Știau acum, că dl Pipoș se va îngriji de toate: când să plece, de unde să plece, ce nume să spună când vor ajunge la urnă.

N'a trecut o săptămână dupăce venise știrea la gazetă, și numai ce se pomenesc într'o Sâmbătă sara sătenii din Răstoace, cu trei domni străini, tinerei, că întră în sat

apoi în fiecare district protopopesc abia afii 2—3 preoți (cel mult), care să se însuflețească și de ceva nou; astfel sinoadele protopopești sunt în cele mai multe cazuri protocolism, formalism și nu arareori conservatism farizaic. Iar sinoadele diecezane pe lângă împrejurarea, că sunt cu greu de ținut (în diezele sufragane de mult nu s'au ținut), și pe lângă faptul, că sunt asemenea independente unul de altul, deci nu pot purcede unitar, mai este și năcazul, că la acelea ieau parte numai reprezentanții oficioși ai clerului (protopopii și reprezentanții districtuali), iar cât ce zici „oficios,” înceată condițiunea, de a lua parte la ele toți (și numai de aceia), cari sunt cu inimă arzătoare numai pentru binele și viitorul bisericii. — Acelaș lucru se poate zice și despre Conciliile provinciale.

Aici de sine se naște idea „congreselor catolice” la noi. O idee, care se recomandă între altele și prin aceea, că la acestea pot lua parte și mirnii, cărora asemenea trebuie să le dăm modru de a se interesa mai intensiv de biserică.

Idea aceasta a fost sulevată la noi mai întâi în „Unirea” la an. 1892. apoi acum câțiva ani în mai multe foi și reviste și nu putem destul insista pe lângă ea nici astăzi. Chestiile mai urgente, cari ar fi să se pertracteze în acest congres, ar fi: înființarea unui ziar cotidian unit, resp. schimbarea „Unirei” în acest senz, înființarea unei reviste teologice-pastorale (despre necesitatea ei, sub respectul din urmă, vom mai vorbi), întemeierea unei societăți literare bisericesti pentru cărți religioase la școală și în popor, multe alte probleme, cari nu se pomenesc astăzi.

Avem preoți tineri însuflețiți și binecrescuți (numai anul acesta am câștigat șase doctori în teologie), avem atâta teren de

muncă: avem deci seceriș și secerători, numai să fie cine să-i chieame la lucru. Vină dar odată aceasta chemare! Dr. N. B.

CORESPONDINȚE.

Țara Hațegului, Aug. 1910.

Mănăstirea Prislopului—rediviva.

— corespondență particulară —

Dacă înainte de aceasta cu douăzeci de ani când Exelența Sa Mitropolitul Blajului pe atunci episcop al Lugojului cercetând Mănăstirea Prislopului — mi-se pare pentru prima oară — ar fi prezis reînvierea acestui sfânt și ilustru lăcaș dupăcum dorință ferbinte aveă, ca să fie reînviată — noi cei din jur am fi clătit din cap cu necredință și dacă ar fi fost scris deja poetul cuvintele „visul neîmplinit” cu al cărui dor au adormit și moșii și părinții, atunci cu cuvintele poetului ti răspundeam! Și iată că acest vis ni-s'a împlinit acum când Mănăstirea Prislopului nu numai că e renovată, dar lângă ea prin îngrijirea adevărat părintească a Ilustrității Sale Episcopului de Lugoj s'a edificat și o casă frumoasă având în etaj 5 chilii iar jos iar încăperi.

Insă nu edificarea casei și renovarea Mănăstirii este motivul care mă îndeamnă să scriu ceva — ei că Ilustritatea Sa a avut fericita idee de a alege acest sfânt și liniștit lăcaș ca loc de rugăciune și casele de lângă el ca reședință de vară pentru episcopii Lugojului, unde apoi prin contactul continuu cu preoții și mireni din jur se țes admirabile pânze pe cari cu ochii sufletului vedem reînviat spiritul apostolic planând peste aceste regiuni și reînviind toate întru Hristos și prin Hristos.

* * *

Acum permiteți-mi Die Redactor ca în scurte cuvinte se schitez trecutul acestei sfinte Mănăstiri.

Ea a fost edificată pe jumătatea secolului al XVI. de cătră Samfira fata Voivodului Moise Movilă, și prin secolul al XVII—XVIII a fost reședința episcopescă în care timp a fost și pictată frumos pe anul 1752—59 dupăcum se vede din inscripțiile vechi pe cari acum le-a scos la iveală un pictor din Pesta (Nagy Endre), care prin mijlocirea Il. Sale Episcopului Dr. Vasile Hossu a fost anume trimis în acest scop.

Pela începutul secolului al XIX-lea eră de tot părăsită și aproape ruinată pânăce prin anii 1897—8 Reverendisimul Dn Nicolae Nestor canonic în Lugoj pe acel timp Vicariu episcopesc foraneu în Hațeg i-a venit ideea de o mie de ori fericită de a o restaura ceea-ce prin zelul lui și al preoților din jur s'a și făcut ca început, iar ca sfârșit încoronarea opului a rămas pe sama Ilustrității Sale Preabunului nostru Arhiepiscop Vasile și în parte considerabilă și actualului vicar al Hațegului Dr. Iacob Radu.

Aici în tot anul apoi deatunci se țin 2 peregrinaje și anume unul la sârbătoarea S. Ioan Teologul hramul Mănăstirii, și unul toamna la Înălțarea S. Cruci.

La început afluența poporului eră foarte mică, dar prin cercetarea episcopilor de Lugoj interesul a devenit tot mai mare iar acum la praznicul de primăvară, dacă timpul e favorabil, de multeori se urcă numărul peregrinilor la zeci de mii.

* * *

Ilustritatea Sa Episcopul Hossu a venit aci în 18 Iuliu n. unde a petrecut până în 14 August, când s'a reîntors la Lugoj — unde-l chieamă multe afaceri — și de unde știm, că adeseori cu drag se va gândi la oarele de sfânta reverie ce a petrecut la

și întreabă de locuința popii. Răstoceniți îi priveau mirați: de multă vreme nu mai intrase nici un domn în sat, care să știricească după casa popii.

— Oare aștia să nu-l știe pe Domnul Pipoș? ziceaș unii.

— „Vor fi niște țifindari, dați-le pace” răspundeau alții.

Dar cei trei străini, se opriră înaintea unei porți unde erau mai mulți săteni adunați.

— Bună seara să deie Dumnezeu.

— Bună sara.

— Oameni buni, d-voastră să ne iertați, dar noi v-am spune o vorbă.

— S'auzim ce-o fi.

— Ați înțeles d-voastră ceva despre alegerile de deputați, cari se vor țineă cât de curând?”

„Aha, zice încet un român, aștia-s cei de cari scrie foaia, că vor veni cu mâinile pline de aur.

— Nu cred — zise tot în taină vecinul — aceia-s străini, dar acestia nu-i auzi cum vorbesc de frumos românește. Unul se pare că-i chiar popă.

— Am înțeles domnule, răspunse un om mai în vârstă; știm, că vom avea de furcă cu ungurul și cu sasul.

— „V-a spus părintele ceva de treaba asta?”

— Nu, am cetit noi ș'apoi ne-am înțeles cu dl Pipoș.

— Cu dl Pipoș?

— Da. Apoi nu se poate să nu-i fi auzit de veste. E cel mai avut din sat, domn în toată legea, și apoi mai e și crișmar.

— E crișmarul de aci? făcură cei trei, mirați.

— Da, e și crișmar și boltaș.

— Și el a spus, că va țineă cu românii?

— Hotărât, cu noi cu toți. Câți alegători suntem în sat, toți mergem cu d-lui.”

Fruntea celor trei se increși iar fețele lor păreau opărite. Unul dintre ei zise.

— D-voastră, dragii mei, ar fi bine să vă înțelegeți cu părintele. Crișmarul e crișmar și-și vede de binele lui. Nu v-ați gândit, că are licență și se va teme să nu o piardă, și că astfel nu va merge la vot?

— Și dac'o pierde ce-i cu asta? Nu va avea d-lui din ce să trăească? Nu-l cunoști d-ta pe dl Pipoș.

Oamenii se strânsură mai tare în jurul celor trei. Unii ascultau cu dispreț vorbele de neîncredere a tinerilor, dar cei cari avură vre-o neplăcere cu crișmarul, se făcuseră numai urechi.

— Ascultați oameni buni, început unul din cei trei. Noi venim aici trimiși din partea partidului românesc. Venim anume trimiși să vă spunem, că nici o legătură să nu mai aveți cât vor țineă alegerile cu Petru Pipoș. Și știți de ce? E vândut străinului

și a luat bani și de capetele d-voastre să vă ducă pe toți cu dânsul. De aceea vedeți și vă înțelegeți cu părintele.”

Cei trei plecară acum spre casa popii, iar oamenii rămăseră prostiți în mijlocul druului. Întâi zimbiau în batjocură în urma celor trei, dar vre-o câți-va începură să se vâre printre mulțime și să le spună câte ceva în taină. În curând începură să fiarbă să se frământă nedumeriți.

— Adevărat să fie măi Petre?

— Îți spun pe luminile ochilor. Mercuri noaptea pretorele și notarul și c'un domn străin intrară pe furiș, prin grădină, în casa dlui Pipoș.

— Ia-i văzut cu ochii tăi?

— Cum te vad pe D-Ta.

Dumineca alegătorii erau rupți în două, unii cari țineau morțiș la Dl Pipoș, alții cari începură să nu mai creadă în el.

Se apropia ziua alegerii și Dl Pipoș nu le spuse nimic oamenilor. Nici când, nici că de unde vor plecă. Zicea mereu: mai este vreme, fiți numai pe pace.

În presara zilei de alegeri satul fu copleșit de jandarmi. Se plimbau ca niște împărați pe ulițele pustii, păzind să nu se răstoarne cumva gardurile. În sat eră liniște deplină. Săvu Răducan, cel mai sprinten dintre alegători, eși colo pe la miezul nopții deacasă, și nime nu-l știe câte garduri a sărit prin grădini, pânăce a adus alegătorilor o veste.

acest sfânt lăcaș, și nu ne tudeim, că se va ruga pentru „frații și fiii Lui iubiți, cari cu atâta drag și reverință L-au știut în mijlocul lor.

Primul preot care l-a cercetat pe Ilustr. Sa la reședința de vară dela Prislop a fost preotul Iacob Niculescu din Tuștea și aceasta atențiune a răsplătit-o bunul arhiereu numitului preot prin faptul, că Duminecă în 31 August s'a coborât în comuna Tuștea, preste deal, și acolo a servit sf. liturghie împreună cu Vicarul Hategului și preotul locului, predicând poporului adunat din Tuștea și jur credința în Dumnezeu și alipirea cătră sf. maică biserică aducând ca dovadă despre puterea credinții chiar pe strămoșii locuitorilor din Tuștea, cari pe timpuri grele dela 1842—1851, au edificat frumoasa biserică care și acum e fala și podoaba satului și modelul tuturor bisericilor din jur.

După sf. liturghie Ilustritatea Sa a cercetat pe mai mulți onorațorii și țărani fruntași, iar după masa, care i-s'a servit în casa preotului local — a purces până la Densus unde a cercetat pe comitele suprem Lad. Mara și pe preotul de acolo P. Chețan. Sara apoi s'a reintors iar la mănăstire preste deal — tot apostolicește — adecă pe jos. Dnul răsplătească-l!

Ca fapt mai remarcabil din viligeatura Ilustr. Sale la Prislop amintesc că Sâmbătă în 6 l. c. s'a ținut consistor la Mănăstirea Prislopului, fiind de față Ilustr. Lor: Ioan Boroș, canonic prelat papal, Dr. Victor Szmi-gelski, canonic în Blaj, camerar papal, Rev. D. Nicolae Nestor, canonic în Lugoj, și Dr. Dănilă Fireza, secretar episcopesc și notar konzistorial.

Cu această ocaziune Ilustritatea Sa a numit de vicar general episcopesc pe Ilustritatea Sa Ioan Boroș.

Tot la mănăstire a venit și a depus jurământul de asesor konzistorial M. On. Atanasiu Bologa, paroh în Lupeni.

După informațiile primite din loc competent se vor așeză poate chiar în primăvara anului 1911, trei călugări la această mănăstire, a căror menire va fi să instrueze cantori pentru biserici, se țină exerciții spirituale preoților și să înlocuească pe parohii din jur în caz de lipsă, precum și altele multe, cari se țin de tagma lor, le vor în-deplin.

În curând Ilustritatea Sa se va reîn-torcee iar la Lugoj unde îl așteaptă multe afaceri, dintre cari cea mai de frunte și care zace mai mult la inima Ilustr. Sale e deschiderea convicțiului, care e decisă cu începutul anului școlastic viitor.

Dumnezeu Să-i ajute, ca să se ducă în pace, la anul să vină iară, și să ni-l țină la mulți ani, întreg, onorat, sănătos, drept îndreptând cuvântul Domnului.

I. A.

ANUARE.

Blaj:

(Continuare).

Preparandia: Profesori au fost 12, dintre cari unii propun și la alte institute de învățământ. Ooarele săptămânale ale profesorilor variază între 2 și 32. Elevi au fost în toate patru cursurile 80, toți cu cel puțin patru clase gimn. reale sau civile. În cursul prim vedem și patru inși, cari vorbesc numai românește. Cei mai mulți sunt copii de econom (48) apoi învățator (16) preot (12) etc.

E bătător la ochi, că în cursul prim nici un elev nu are purtarea morală bună, ci toți 20 legală, iar în cursul II. 9 inși au legală, 5 puțin legală și bună nici unul. Ce poate fi cauza? Progresul încă e mai puțin multămitor în cursul prim.

Ajutoare au avut: stipendiați (120—140 cor.) au fost 6 inși; pentru premii s'au dat 112 cor. iar țipăi au căpătat 64 inși. In-

ternatul preparandial a adăpostit 35 elevi (70 cor. se plătește pentru cvartir și cam 120 cor. pentru vipt.) Despre petrecerea și ocupațiunea internilor în oarele libere spune mândre lucruri prefectul Internatului. Ce păcat mare, că încă nici astăzi nu au un seminar comun toți elevii preparandiali, unde li-s'ar putea da o creștere de adevărați luminători ai satelor. Cât nu s'ar simți o astfel de creștere afară în popor! E mare mirare, că aici unde sunt atâtea adăposturi, la cel mai necesar nu s'a gândit încă nime. La masa studenților a beneficiat un elev.

Cât despre augmentarea colecțiilor se pare a se fi făcut mai mult ca în trecut, deși bunăoară biblioteca profesorală s'a sporit aproape numai prin donațiuni. Ni-ar plăcea o dare de seamă mai amănunțită despre grădina economică și deprinderile economice ale elevilor. Aceasta am accentuat-o de altcum și în anul trecut. În câteva cuvinte nu se poate mântul un studiu atât de important ca acesta. De ce nu se dă nici un raport despre legumărit, albinărit etc.? Ce unelte economice stau elevilor la dispoziție la grădina economică? Ce s'a procurat mai nou? Din înștiințarea anului viitor vedem, că didactul s'a urcat la 42 cor. O salutară inovațiune sunt de elev 2 cor. pentru fondul de excursiune. O sarcină enormă și fără nici un rezon e însă uniforma elevilor, ce va fi obligatoare și costă 60 cor. Asta e o sarcină prea mare pentru părinți. Societatea trebuie să revină încă asupra acestei hotăriri

În școala de aplicație au fost 38 elevi.

Școala civilă de fete. A avut 8 profesori și 3 profesoare. Unii au propus și la alte institute de învățământ. Eleve în școala elementară și civilă au fost 131 și anume: 101 gr.-cat. 22 gr.-or. și 8 de altă confesiune. Cele mai multe au fost copile de preot, învățator (61) apoi plugar (30). Stipendii au avut 13 eleve. Stipendiile variază între 100 și 360 cor.; alte ajutoare a mai dat reuniunea femeilor din loc. Despre starea bibliotecii profesionale, a elevilor, despre muzeele de naturale, de fizică nu se face amintire în raport. Nici despre internat nu se dă nimic mai amănunțit, deși noi am inzistat pe lângă aceasta acum de mai mulți ani. De ce nu vreau să știm și noi, că elevele cum își petrec timpul în internat și cu ce se ocupă? De asemenea nu este indicat întru cât și unde s'au ocupat elevele cu economia de casă și de grădină — lucruri, cari interesează părinții și publicul foarte de aproape.

Școala de meserii. Relative cea mai impopulată școală din Blaj! Se resimte o grije extraordinară, ce se pune pe această școală atât în instrucțiune cât și în educațiune. A avut 5 profesori. Amintim, că se propune desemnul liber chiar de cătră profesor gimnazial de acest studiu și raportul despre splendidul examen dela finea anului ne umple inima de bucurie. Elevi au fost 76, cei mai mulți pantofari (20) mai puțini comercianți, franzelari, rotari, zidari, morari, funari (câte unu).

Azilul de copii. De acesta n'avem ce zice. Cu finea acestui an școlastic a încetat de a mai fi. De fapt însă a încetat de mai de mult, poate chiar dela început. În felul în care a vegetat nici un înțeles n'a avut. Se sperăm, că reînștiințarea lui se va face pe alte baze.

(Va urma).

— Știți de ce-s gendarmii în comună?
— Stie-i mama dracului.
— Colo — în zori — ne prind pe toți alegătorii de român și ne duc în tabăra dușmană.

— D'apoi Di Pipoș?

— El ne-a vândut.

— Cum se poate?

— Iată proba. Pela zece ceasuri Petru Bodii era să ese din sat cu carul să-și aducă făina dela moară. Vreo patru jandarmi erau aproape de el, și cu ei eră Di Pipoș. Am văzut cum crijmarul dracului le face un semn jandarmilor din cap. Cei patru opresc carul, îl prind pe Petru Bodii de mănecă și-l duc, știți unde? În pivnița crijmarului și-l încuie.

Savu Răducan a spus până în zori de treizeci de ori istoria asta, la fiecare alegător. Și la care cum i-o spuneă, cela săreă din păcel, se îmbracă în grabă și o luă spre coasta cornului, unde-i așteptă popa.

Numai trei alegători n-au voit să creadă în ruptul capului. Și pe cei trii, cât ce-au ieșit dimineăta în curțile lor, i-au umflat jandarmii și i-au dus în curtea crijmei.

— Ce-i asta domnule Pipoș? întrebă alegătorul mai în vrăstă, care-i conduse pe cei treizeci mai întâi la el.

— E bine așa bade Gavril. Nu te mânia, nu strigă. Cine-i mai tare e mai tare și gata. Noi ce să facem o mână de oameni Dta ai zece florinți pentru votul de azi și dacă... dar nu putu să continue căci badea Gavril îl scupă oblu în numele tatălui.

— Adică dta ești într'adevăr ticălos. Cea din urmă vorbă ce-i mai auzi-o din gura mea e asta: „La noi în sat ți-s'a luat apa dela moară“.

Petru Pipoș s'a șters pe frunte, crezând că cu asta s'a șters și rușinea, și dă să îm-buneze pe jandarmi, cari începură să turbeze când văzură că numai patru alegători au putut prinde, și ceialalți au scăpat.

Cu dnul Pipoș din clipa aceea nici un român din Răstoace n'a mai vorbit, nime nu-și mai luă pălăria când trecea pe lângă el, nime nu i-a mai deschis nici crișma, nici prăvălia. În sfatul comunal nu și-a mai putut deschide gura, iar copiii când îl vedeau pe uliță strigau de după garduri.

„Slănină pe cruce

Jidovul s'o 'mbuce.“

De trei săptămâni prăvălia și crișma dlui Pipoș sunt încuiete. Prin case, prin curte e pustiu. Dupăce și-a vândut și puii de găină la oraș, într'o noapte dnul Petru Pipoș cu soția-sa au fugit din sat. Unde? — nime nu știe.

Oamenii se judecă acum în multe chipuri:

— Eră ticălos el din țită. măi fraților.

— Toată vieăta a fost iubitor de argint, ca Iuda.

— Știți cum a fost: nici domn, nici țaran, cumu-i mai rău.

Dar judecata satului întreg eră aceasta:

— Decât așa domn în sat, mai bine noi de capul nostru. Așa domn să nu ne mai deie Dumnezeu.

MAINU.

Majestatea Sa a binevoit a completat Veneratul Capitul Gherlan aprobând promoția graduală a venetărilor membrii și numind: prepozit pe RsmI Ioan Georgiu, canonic lector pe RsmI Ioan Ivușco, canonic custode pe RsmI Dr. Octavian Domide, canonic scolastic pe RsmI Dr. Petru Fabian, iar în stălele vacante de canonic cancelar pe Preaon. Ioan Welle, paroh-protopop în Deș și prebendat pe Preaon. Gregoriu Pop, paroh-protopop în Unimăt.

Intru lungime de zile!

Nr. 462—1910

Inștiințare.

Din cauza, că miliția, ce se adună la Balázsfalva (Blaj) pentru manevrele de toamnă, va petrece aici până în 4 Sept. a. c., și pe lângă cotelele din oraș, va cuprinde și unele dintre localitățile edificiilor școlari; înscrierile la gimnaziul superior, la preparandie și la școala de fete civilă, pe anul 1910/11 se vor începe numai în 5 Septembrie a. c. și vor ține până în 7 Sept., iar prelegerile vor urma de Joi 8 Septembrie începând.

La gimnaziu examenele de corigență, celea de primire, private ș. a. se vor ține în timpul regulat, adică la 31 Aug. a. c. și în zilele următoare.

Ordinea înscrierilor la gimnaziu va fi următoarea:

1. Luni în 5 Sept. dela 8—12 și dela 2—6 oare se vor înscrie elevii din clasa I., apoi cei din clas. II.—VIII. cari în 1909/10 au studiat la acest gimnaz.

2. Marți în 6 Sept. dela 8—10 oare se vor înscrie elevii întârziți din cl. II.—VIII apoi vor urma elevii, cari vor veni dela alte școli medii,

Balázsfalva (Blaj) în 23 Aug. 1910.

Direcțiunea gimnazială.

Noutăți.

Știri personale. Dr. Alexandru Rusu, a fost numit profesor de teologia dogmatică în Seminarul teologic și de religie în gimnaziul arhiepiscopesc. — Simeon Gocan, a fost numit profesor de istorie și latină în gimnaz. — Valer Iozon, a fost numit învățător la școala de meserieși.

Rectorul Internatului din Beiuș. După repausatul de pie memorie Teodor Bulc, fost rector al internatului Pavelean din Beiuș, interimal a fost conezut cu conducerea internatului Dr. C. Pavel. Afăm acuma, că P. S. Sa Dr. Demetriu Radu episcop de Orade a numit de rector al internatului Pavelean de băieți pe profesorul gimnazial Alesandru Nuț, cel mai iubit profesor de tinerimea studiosă și recunoscut ca mai bun pedagog și de forurile competente. — La mulți ani!

Distincție. Dl George Pop, director de finanțe în Zombor, membru în directoriul fundațiunii Șuluțane, din prilejul penzionării sale, a fost decorat de Majestatea Sa cu crucea ordinului leopoldin. — Respectuoase felicitări!

Întâlnire. Absovenții din 1885 ai gimnaziului din Blaj sunt invitați cu toată dragostea la convenirea colegială de 25 ani pe ziua de 22 Sept. n. c. Blaj 20 Aug. 1910. Dr. Eugen Solomon. Aurel C. Domșa.

Mulțămită. Marele mecenate Vasile de Stroesco, pentru terminarea fruntarului bisericii celei nouă din parohia gr.-cat. Adrian, ajutându-ne cu obolul său de 100 coroane, pentru care faptă nobilă atât din partea mea, cum și a întreg poporului de aici, mă rog și pe această cale să primească cea mai călduroasă mulțămită. Zaharie Pop, adm. par.

Advocat nou. Dr. Virgil Bădeș, adv. aduce la cunoștința că și-a deschis cancelaria advocațională în Dicsőszentmárton.

Procesul Bas. Podoabă — „Economul“ din Cluj. Se împlinesc 5 ani derând „Economul“ din Cluj a făcut arătare criminală contra fostului său director executiv Basiliu Podoabă, acuzându-l pentru manipulare infidelă, defraudare, înșelăciune etc. Precum afăm senatul de acuză al tribunalului reg. din Cluj neafând bazate denunțările „Economului“ a sistat orice procedură contra amintitului fost director; iară cauza s'a apelat la tabla regească din Cluj. Aceasta prin rezoluțiunea sa din 14 Iunie Nr. 637/1910 aprobând rezoluțiunea senatului de acuză, a respins apelația „Economului“ și a sistat cu desăvârșire urmărirea lui Basiliu Podoabă pe cale criminală. În urma acestei rezoluțiuni, judele de instrucție sub Nr. 10513/910 din 8 August, a dispus ridicarea tuturor secvestrelor criminale puse de pomenitul institut pe averea lui B. Podoabă. („Rev. economică.“)

Dare de samă și mulțămită publică. La petrecerea de vară aranjată în Ciurbrud la 24 Iulie n. a. c. în favorul bisericii gr.-cat. din loc au binevoit a suprasolvi următorii Domni: Beniamin Șimon proprietar Ciurbrud 5 cor. Ieronim Man, paroh Băgău, Dr. Ioan Moldovan avocat Aiud, Ioan Sântimbrea paroh Asinip câte 4 cor. Aur. Păculea paroh Hopârta, Candin Suciu paroh Măgina câte 3 cor., Ioan Maior protopop Aiud, Iosif Anghel notar Miraslău, Simion Marcu paroh Gârbova, Niculae Marcu paroh Aiudul-de-sus, Augustin Ocnean inv. Cacova câte 2 cor., Teodor Radu paroh Mișcreac, Aurel Marcu paroh Dumitra, Ioan Marian paroh Beldiu, Ieronim Marian inv. Gârbova, N. N. George Indreiu inv. Vălișoara, Tollas Márton notar Ciurbrud, Csiki István preot ref. Ciurbrud Traian Rațiu preot Cacova, Aurel Aron, preot Miraslău, Laurențiu Radu stud tehn. Márton Ignáez proprietar Aiudul-de-sus, Balika Zsigmond proprietar Ciurbrud, Silvia Horvath Ormeniș, Bak János primar în Ciurbrud și Ioan Gliga inv. câte 1 coroană. Primească numiții domni și pe această cale mulțămitele noastre celea mai călduroasă pentru sprijinul ce ni-lă arătat. Sau încasat în total 194 cor. 46 fil. sa spesat 111 cor. 02 fil. Rezultă deci un venit exact de 83 cor. 44 fil. care sumă s'a predat curatoratului. Augustin Marcu, prezident. Romul I. Roman, cassar.

Convocare. On. membrii ai „Desp. IV. Muraș-Uioara al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ precum și toți ceice doresc înaintarea în literatură și cultură a poporului român — prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară a acestui despărțământ ce se va ține în școala gr.-or. din Fărău în 4 Septembrie st. n. 1910 la 3 oare d. a. Emiliu Pop, dir. desp.

Fondul de teatru. Primum invitare la Sărbările culturale aranjate în zilele de 28 și 29 August n. 1910 din prilejul adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“ care se va ține în Reghin, sala mare a hotelului orașenesc. **Programa:** Sâmbătă orele 8, seară de cunoștință. Duminică oimineața serviciu divin urmat de Ședința I-a a Societății. La ora 1 p. m. Băncet. La ora 2—5 Sărbare populară în pavilionul promenăzii orașului. Duminică seara la orele 7 1/2 **Concert** dat de corul dela biserica Sf. Ni-din Brașov-Scheiu, cu concursul domnilor Ștefan Mărcuș și Ionel Crișanu. Luni orele 10 a. m., Ședința a II-a a adunării generale La oarele 7 1/2 seara **Teatru de diletanți** sub conducerea dlui Aurel Bănuț, directorul artistic al fondului de teatru, **Programa:** a) „Jertfa“ dramă într-un act de I. G. Miculescu. b) „Bucătăreasa“ comedie într-un act, tradusă din germană, de Dl Dr. S. Stanca. După teatru, dans.

Petreceri. Tinerii meseriași români din Blaj invită la **Petrecerea de vară**, care va avea loc Duminică în 28 August n. a. c. în „Grădina populară din Veza“. Venitul curat este destinat pentru fondul societății meseriașilor.

— Comitetul filial din Gherla al Societății pentru fond de Teatru Român invită la **Serata teatrală, urmată de dans** ce să va aranjă în 15/28 Aug. (ziua de Sf. Maria Mare) în sala cea mare a redutei orașenesti cu concursul unei societăți de diletanți din Deș. **Programul:** I. **Creditorii**, comedie într'un act de V. Alesandri. II. **Pentru ochii lumii**, comedie în 2 acte de Labiche.

(70) 1—2

Concurs.

Pentru conplinierea postului de învățător la școala comunală gr.-cat. din Jankahid (cott. Torontal) prin aceasta să escrie concurs cu terminul de 10 Sept. st. n. a. c.

Limba de propunere: mageară-română.

Salariul, quinquenalele și quartirul cel statorit prin Art. XXVII 1907.

Salariul să solvește lunar, anticipativ.

Pentru cancelarie 10 cor. anual.

Pentru participare la conferințele învățătoresți 40 cor. Învățătorul e obligat a îndeplini funcțiunea de cantor gr.-cat. fără altă remunerare, a instrui elevi de școală în cântările bisericești.

Preferință vor avea cei ce vor dovedi, că știu conduce cor.

Rugările înzestrate cu toate documentele de lipsă și toate deduse în limba magiară și legal timbrate vor fi trimise până la terminul de sus pe adresa: Senatului școlii comunale la Jankahid.

Muschong. Băile Buziaș Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșică de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 25—?

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice”. —
(Continuare).

Quot capita tot sensus, zice proverbul. Teologii cei mai vestiți ai bisericii neunite nu se unesc între sine nici cu privire la numărul novațiunilor bisericii romane, nici cu privire la întrebarea: cari sunt novațiunile bisericii romane? Unii lapădă din șirul novațiunilor, cele ce alții le susțin ca atari. Unii aduc acuze nenumărate¹⁾, alții din contră spun că întreagă deosebirea dintre cele două biserici se poate cuprinde în două-trei puncte²⁾. Pecând unii apologeti ai bisericii neunite au ajuns până acolo încât susțin, că „deosebirea între noi și papistași este cu mult mai mare, decât cum se crede de comun³⁾, că biserica Romei prin număratoarele inovațiuni, ce a făcut chiar acolo, unde putea mai puțin, nu prezintă decât o caricatură⁴⁾, și că papistașii sunt „deosebiți de Dumnezeu⁵⁾ și „vrăjmași ai crucii lui Hristos⁶⁾, pe atunci alții, ca Petru din Antiochia, Teofilact al Bulgariei, etc. abia află ceva deosebire între cele două biserici.

Ei bine! În o așa mare diversitate și contrazicere de păreri ale celor mai vestiți reprezentanți ai bisericii neunite, cine ne va putea da răspuns hotărât cu privire la întrebarea: „Câte sunt și cari sunt novațiunile bisericii romane?”⁷⁾ Dacă la aceasta nu ne pot răspunde hotărât teologii bisericii neunite, doar ne vor putea răspunde la o altă întrebare: „Cari sunt dară cele mai de frunte novațiuni a bisericii romane?”

Distinsul bărbat a bisericii neunite din Ardeal, N. Bălan zice⁸⁾, că până la anul 1870 „părerea celor mai mulți scriitori ai bisericii ortodoxe” a fost ca dogma „Filioque” este cea mai mare piedecă a Unirii bisericilor, noi nu vedem destul de bazată această afirmație, căci iată cum se cugetă teologii și scriitorii bisericii neunite de înainte de anul 1870:

Cyriel Lucaris, în a doua epistolă a sa către Uytenbogaert zice, că îndată-ce grecii

¹⁾ Precum am văzut mai sus.

²⁾ Astfel zice Iules Legras (în opul său „Au Pays Russe”) că i-s'ar fi exprimat acum nu de mult un arhimandrit învățat dintr'o mănăstire de lângă Moscova, fiind vorba despre chestia unirii (Cf. foaia Egyházi Közlöny, Nr. 6—1905. în articolul intitulat: „Catholicismul în Rusia”).

³⁾ Ortodoxie et Papisme, Paris, 1859, pag. 92.

⁴⁾ Cf. foaia bisericească din România „Orthodoxul” Nr. 25—1884.

⁵⁾ Așa spunea în anul 1791 patriarhul Ierusalimului Dozitei († 1707) în epistola din Noemvrie, îndreptată către episcopul unit din Ardeal, Atanasie Epistola e publicată în revista „Biserica ortodoxă română” din București, 1891, Nr. IX, pag. 691—696 și în „Răvașul” 1907, Nr. 47—52. p. 791.

⁶⁾ Ibidem.

⁷⁾ Fără bază susține George Popovici, autorul cărții „Uniunea Românilor din Transilvania” (Lugoj, 1901) că jezuiții au fost aceia cari „reduceră punctele de diferență dela 40, câte le aflaseră mai înainte între biserica răsăritului și a apusului la 10, mai apoi la 4 puncte și în sfârșit la unul” (op. cit. pag. 33) după-ce noi am văzut și știm, că lușiși teologii bisericii neunite scăreau și suiau după plac numărul punctelor de diferență.

⁸⁾ În articolul său „Chestia unirii bisericilor” la p. 319 din Nr. 6—7 a Revistei teologice a. 1909.

ar recunoaște și numai singur primatul papal „s'ar sfârși toată cearta dintre orientali și apuseni.”¹⁾

Vestitul episcop de Cernice, Elie Mîniat spune, că primatul papal „formează astăzi cel mai înalt părete despărțitor, fiindcă atinge întreg regimul bisericii, și spre el se bazează toate celelalte controverse. Singur în acest punct dacă s'ar uni bisericile, că oare aristocratică e constituția bisericii, cum susțin grecii, ori monarhică, cum socotesc latinii, atunci în toate celelalte chestiuni ar fi ușoară înțelegerea reciprocă.”²⁾

Marcoran în răspunsul său asupra encyclicii papei Piu IX din anul 1848 asemenea socotește „chestia primatului ca cea dintâi și principala cauză a dezbinării.”³⁾

Golovin spune că trei sunt punctele principale cari deosebesc biserica romană, și că între aceste „locul prim îl ocupă nerecunoașterea autorității papale.”⁴⁾

Muraviev susținea, că dacă romanii ar lăpădă dogma primatului papal, atunci biserica orientală ar trece cu vederea toate celelalte rătăcirii ale bisericii apusene și s'ar uni bucuros cu ea.⁵⁾

Iar Vladimir Guettée în „Răspuns la decretul mai nou edat de Piu IX privitor la unirea celor două biserici” enunță: „Declaram, că o atare unire numai sub aceea condiție ar fi posibilă, dacă aceasta unire nu ar fi supunere. Chestia de căpetenie în controversa celor două biserici este cea despre îndreptățirea divină a primatului roman.”⁶⁾

După aceste nu pricepem pe ce bază spune criticul dela „Revista teologică”, N. Bălan, că numai dela anul 1870 încoace „se conzideră îndeobște ca cea mai mare piedecă a unirii bisericii ortodoxe și a celei apusene” primatul papal.⁷⁾ În schimb recunoaștem și noi, că dela anul 1870 încoace mai ales asupra dogmei despre infalibilitatea papei se îndreaptă privirile teologilor neuniți, când e întrebare despre piedecile unirii bisericilor.

Așadară o mare parte, putem zice, cea mai mare parte a teologilor și scriitorilor bisericești vechi și noi a neuniților susțin, că cea mai mare piedecă în calea unirii bisericilor ar fi primatul papal (și rezultanta primatului: infalibilitatea). Au fost însă totdeauna în sânul bisericii neunite teologi, cari nu în dogma primatului vedeau princi-

¹⁾ Cf. Aymon, Lettres anecdotes de Cyrille Lucaris. Amsterdam, 1718, pag. 138.

²⁾ *Πέτρα σκανδολου*, 1752, pag. 107.

³⁾ *Μαρκόρανος, Επιστολιμαία απάντησις εις την προς τους ανατολικούς επιστολήν του πάπα*, p. 4.

⁴⁾ Mémoires d'un prêtre russe ou la Russie religieuse par M. Ivan Golovine, Paris, 1849, p. 163.

⁵⁾ În al său „Cuvânt al ortodoxiei catolice către catholicismul roman” Cf. Aloysius Pichler, Die orientalische Kirchenfrage, München, 1862, pag. 19. Asemenea declarație, spune un preot bătrân și venerabil, că ar fi dat odată uniților mitropolitul Șaguna:

„Vă las vouă purgatoriul și celelalte, numai să-mi dați mie pe papa!”

⁶⁾ Cf. foaia *Εὐαγγελικὴς κηρύξις*, Atena, Nr. Februar a anului 1862, pag. 92.

⁷⁾ Revista teologică Nr. 6—7 din anul 1909, pag. 319

pala învățătură divergentă¹⁾, ci în dogma „Filioque”.

Așa Guettée ne spune, că patriarhul Cerularie, în a doua scrisoare a sa contra Latinilor, adresată papei Leo IX, ca cea mai gravă învinuire contra Latinilor aducea chestia „Filioque.”²⁾ Asemenea și Foțiu.

Iar patriarhul Constantinopolului Ioan în epistola ce a scriso papei Inocenție III, ca răspuns la epistola prin care acela i-a invitat pe orientali la unire, scrie papei: „Nu pot primi imputarea, ce-mi face Sanctitatea Voastră, de a spinteca haina una și fără cusătură a lui Hristos. Când se vede pe de o parte Biserica noastră păstrând cu sfințenie vechea doctrină asupra purcederei Sfântului Duh, și pe a voastră căzută în rătăcire asupra acestui punct, noi putem prea bine a vă întreba: Care din amândouă a spintecat haina lui Hristos?”³⁾ Să vede așa dară că și patriarhul Ioan mai ales asupra dogmei „Filioque” acuza pe Latini.

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția.

Nr. 6300—1910

(69) 2—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până în 18 Septembrie n. 1910 inclusive pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alexandru St. Șuluțiu”.

1. Un (1) un stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Iuniu Br. Docolin student medicinist în Viena — destinat pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Nicodim Ganea stud. la conservatorul din Budapesta destinat pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori științele reale.

3. Un (1) stipendiu de 400 cor. rămas de Dr. Ioan Sârbu rigorozant-iurist în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea din Cluj.

4. Trei (3) stidendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Ioan Sârbu și Virgiliu Ungurean stud. gimn. cl. VIII în Blaj, și Dionisiu Tobias gimn. cl. VIII în Sibiu — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

5. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Leonida

¹⁾ E de notat că împăratul Mihail Paleologul încă nu vede în primatul papal doctrină divergentă Cf. Pachymeres. Michael Palaeologus. V., 2.

²⁾ V. Guettée, Papalitatea schismatică, București, 1906, pag. 331.

³⁾ Cf. V. Guettée, Papalitatea, pag. 339.

Vlăsa stud. gimn. cl. VIII. în Blaj. — destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile aici înșirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuți în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminentă.

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Constantin Păpălvi“.

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Iuliu Dancu stud. cl. III. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenți dela ori-ce școală. Preferință au consăngenii fondatorului și în locul prim cei născuți în Popfalău.

III. Din fundațiunea „Ioan Daniel—Dănuț de Fersig“.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către George Hetcon stud. filos. în Lipsca.

La acest stipendiu pot concurge studenți români gr.-cat. dela ori-ce școală, sunt însă preferiți consăngenii fondatorului și numai în lipsa acestora se vor conferi altora.

IV. Din fund. „Ioan F. Negruțiu“.

1. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Emiliu F. Negruțiu stud. iur. în Cluj.

2. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Virgiliu Cucui stud. gimn. cl. VIII Blaj — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela ori-ce școală. Consăngenii fondatorului au preferință și se pot conferi și fetelor, cari se pregătesc de învățătoare sau pe altă carieră care le-ar asigura un mod de viață mai independent.

V. Din fund. „Ioan P. Bota“.

Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul școlastic 1909/10 de către Octavian Dumitrean gimn. cl. III din Alba-Iulia — destinat pentru studenți români gr.-cat. în școlile medii sau în școlile reale superioare, — de origine din Șard (comit. Albei-inferioare), sau rudeni cu fondatorul.

VI. Din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.

Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Dumitru Mărginean, Nicolau Mărginean, Gavril Coroiu și Alesandru Mândru studenți pedagogi curs. IV în Blaj, — destinate pentru candidați de învățători în arhidieceza noastră cari vor ascultă cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj și eventual la altă preparandie gr.-cat.

La dobândirea stipendiilor din această fundațiune au preferință rudeniile fondatorului, chiar și dacă ar fi născuți afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VII. Din fund. „Ioșif Târția“.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Alexandru Măcelar stud. medic. în Budapesta destinat

pentru studenți dela ori-ce școală, în locul prim pentru rudeni de a'e fondatorului.

VIII. Din fund. „Andrei P. Liviu“.

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală sau pentru meseriași, — consăngeni de ai fondatorului. Il pot dobândi și fete.

IX. Din fund. „Alexandru Micu“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Ștefania Pop prepar. cursul II. în Sibiu, — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngenii au preferință.

X. Din fund. „Timoteiu Cipariu“.

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Eugeniu Ciungan gimn. cl. VII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

XI. Din fund. „Vasilie Rațiu“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Alexandru Oltean gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fete din clasele civile ale școlii de fete din Blaj. Consăngenii fondatorului au preferință.

XII. Din fund. „Ioan V. Rusu“.

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Corneliu Rusu stud. gimn. cl. II. în Gherla, — destinat pentru tineri români gr.-cat. cari frecventează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngenii fondatorului.

XIII. Din fund. „Constantin Alutan“.

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către: Laurențiu Sima gimn. cl. VIII. în Beiuș și Ioan Sima gimn. cl. II. în Șimleu, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenți la gimnaziu, școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie preparandie etc.

Consăngenii fondatorului au preferință.

XIV. Din fund. „Ioan Chirilă“.

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe anul 1910, în suma de 550 cor. în senzul literelor fundațiunile se vor împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală.

Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XV. Din fund. „Alexă Bidian“.

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fondatorului și în locul al doilea băieților și fetițelor înrudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea (IV) grad, născuți din căsătorie creștinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschiși dela stipendii nici aceia cari învață măiestrii.

XVI. Din fund. „Demetriu Culean“.

Un (1) stipendiu de 40 cor. — destinat pentru școlari, feciori sau fete, începând cu clasele normale. Consăngenii fondatorului au preferință, iar dintre străini, cei născuți în comunele Ciufud și Săcădate.

XVII. Din fund. „Parteniu Moldovan“.

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Vasiliu Spinean și Alimpu Simu gimn. cl. II. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori-ce școală, consăngeni cu fondatorul.

XVIII. Din fund. „Petru cav. Ioanette“.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenți medicinaști ori tehnici ori de studiile reale superioare militare.

2. Un (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tânăr român, care va intra în școala de cadeți.

3. Trei (3) stipendii de 200 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Romul Vespasian Bălosu gimn. cl. VI, în Brașov, Ioan Ioanette gimn. cl. III. Sz. Keresztur și Iosif Ioanette cl. IV. elem. în Cămpeni, — destinate pentru tineri români, cari vor frecventa clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundațiune le pot obține tineri, cari din ambii părinți sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munții apuseni ai Ardealului, din comunele: Cămpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorei și Sohodol, — și cari vor dovedi totodată, că sunt născuți din părinți adevărați români.

Descendenții în linie directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili și diligenți vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare și au preferință față de alții.

XIX. Din fund. „Iacob Páll“.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în cl. superioare.

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în clasele inferioare.

La stipendiile din această fundațiune sunt îndreptățiți a concurge numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comitatul Hunedoarei cari au calificațiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

XX. Din fund. „Augustin Lăday“.

1. Un (1) stipendiu de 800 cor.

2. Două (2) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naționalitate română și de religiunea gr.-cat. cu preferință de aceia, cari voiesc a păși pe cariera industrială, comercială, tehnică și agronomică, adevă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din această fundațiune fiind strâns atârătoare dela venitele anuale ale fundațiunii, cari sunt supuse la fluctuațiuni, — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an școlastic.

XXI. Din fund. „Ferdinand Hirsch“.

1. Un (1) stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Eugeniu Mezei rigor. iur. în serviciu militar voluntar în Viena.

2. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Ioan Tămaș stud. iur. în Cluj.

La stipendiile aceste pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, școală reală sau școală agronomică, și sunt născuți în comunele următoare: Turda, Copand, Tur,

Rediu, Comițig. Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deșert, Ceanul-deșert, Ceanul-mare, Agărbiciu, Mischiu, Săndu, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiș, Măgura, Schiopi, (Pusztægres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriș (Ruhægres), Băișoara Muntele-Băișoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus. Ciurila, Selişte, Selicea, Micuș, Hășmaș, Muierău (Magyaroság), Șutu, Silvașul-maghiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regasca pretură a Turdei sub prezidența fericitului fondator.

XXII. Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai“.

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către: Ioan Colbazi stud. jur. an. III. în Viena, — destinat pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, precum și la academia montană din Selmets și la academia comercială din Viena.

2. Un (1) stipendiu de 168 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Nicolae Solomon stud. jur. în Cluj, — destinat pentru studenți juriști la universitatea din Cluj.

3. Trei (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către: Dr. Simeon Nemeș stud. la acad. comercială din Viena, Laurențiu Fodor și Aureliu Ramonțian stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnaziști și studenți la școala comercială.

La stipendiile din această fundațiune sunt preferiți cei nobili de origine.

XXIII. Din fundațiunea „Ioan Bobb“.

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Ale-

xandru Bușița gimn. cl. VIII. în Bistrița și Laurențiu Băbuțiu gimn. cl. VII. în Sibiu.

XXIV. Din fund. „Gavril Vaida“.

Un (1) stipendiu de 140 cor., folosit în anul școl. 1909/10 de către: Iuliu Vaida gimn. cl. VII. în Baia mare, — destinat pentru studenți dela orice școală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferință au descendenții din familiile: Vaida de Soósmező și Fuleovici.

Concurenții la toate fundațiunile înșirate până aci în 24 pozițiuni au să alăture la suplicile sale scrise și subscribe cu mâna proprie în l. română: *testimoniu scolastic în copie autentică, carte de bolez, atestat de paupertate, atestat medical și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studii în anul școlastic 1910/11, și să determine apriat suma și soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, precum și cele intrate după termin, nu vor fi luate în considerațiune.*

XXV. Din fundațiunea „David Br. Ursu de Margina“.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către: Eugenia Bunea elevă în cl. IV. a școlii civile de fete din Blaj.

Concurenții la acest stipendiu au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, — cu atestat de frecuentare, că

sunt școlari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fete din Blaj, că nu purtarea morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXVI. Din fundațiunea fe alumnate a Internatul Vacean de fetițe din Blaj.

1. Opt (8) alunne de câte 100 cor. dintre cari două sunt înființate acum din nou, iar celealte 6 în anul școl. 1909/10 au fost folosite de către: Georgina Nicoară, Otilia Mărginean, Elena Langa și Lucreția Simu eleve în cl. IV. și Iosefina Petean și Maria Pinteale eleve în cl. III; a școlii civile de fete din Blaj.

2. Un (1) ajutor de 50 cor., care se va cenferi pe anul școl. 1910/11 la o elevă ordinară a școlii gr.-cat. de fetițe și a Internatului Vacean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să intrunească și să dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vacean de fetițe.

d) Preferință vor avea fetele de proști din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistorului plenar ținută la 15/2 August 1910.

Victor Mihályi, m. p.,
Metropolitul de Alba-Iulia.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru proști și învățatori confesionali români gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. poporale pe șpese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035-51
Starea asigurarilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,043-412 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	10,847,132- =
	„	2,309,387- =

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 31-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

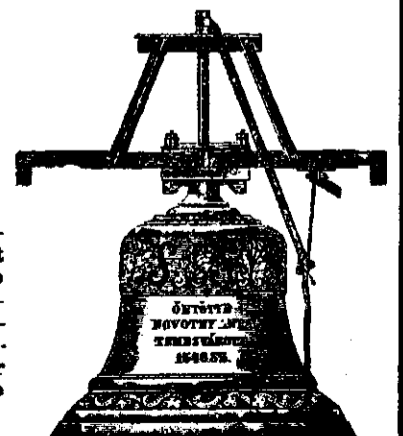
în Timișoara-Fabric

31 31-52

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre tăvarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.